

MODROZELENÁ BUDOUCNOST PRAHY V KONTEXTU KLIMATICKÉHO PLÁNU DO ROKU 2030

Tereza Líbová

Boj proti klimatické změně je jako mince o dvou stranách – nejenže se aktivně snažíme prohlubující se klimatické změně předcházet a snižovat množství vypouštěných skleníkových plynů na území hlavního města, zároveň se chceme s nevratnými škodami vyrovnat a přizpůsobit se jim, takzvaně adaptovat. Článek je zaměřen zejména na Klimatický plán hl. m. Prahy do roku 2030 v kontextu adaptace města na změnu klimatu.

Hlavní motivací k přijetí prvního kroku, tzv. „klimatického závazku“, Zastupitelstvem hlavního města Prahy v roce 2019 byla **klimatická odpovědnost**. Řada vyspělých metropolí již definovala stavy klimatické nouze či deklarovala vlastní klimatickou strategii. Bylo zřejmé, že ani česká metropole nemůže pouze pasivně čekat na řešení, která (možná) přijdou na národní úrovni. Přelomovým bylo rozhodnutí města dobrovolně začít aktivně sledovat a postupně snižovat emise ekvivalentních CO₂, a to v míře, kterou stanovil Mezivládní panel pro klimatickou změnu IPCC. Praha se ve svém závazku přihlásila k cíli snížení emise CO₂ o minimálně 45 % do roku 2030 (oproti roku 2010) a dosažení klimatické neutrality nejspíše do roku 2050.

Následovala expertní práce na formulování **Klimatického plánu hl. m. Prahy 2030**, s podtitulem **Praha na cestě k uhlíkové neutralitě**. Tento plán byl schválen v květnu 2021. Schválený Klimatický plán se stal současně Akčním plánem pro udržitelnou energii a klima (SECAP), který byl zaslán sekretariátu Covenant of Mayors for Climate & Energy Policy. Hlavní město Praha se tak v září 2021 zařadilo mezi města iniciativy Rámcové konvence o změně klimatu UNFCCC „Cities Race for Zero“. V listopadu 2021 se zástupci Prahy zúčastnili Konference OSN o změně klimatu (COP26) v Glasgow, kde prezentovali Klimatický plán hl. m. Prahy a vedli bilaterální jednání se zástupci Budapešti, Londýna, Paříže a Vídně.

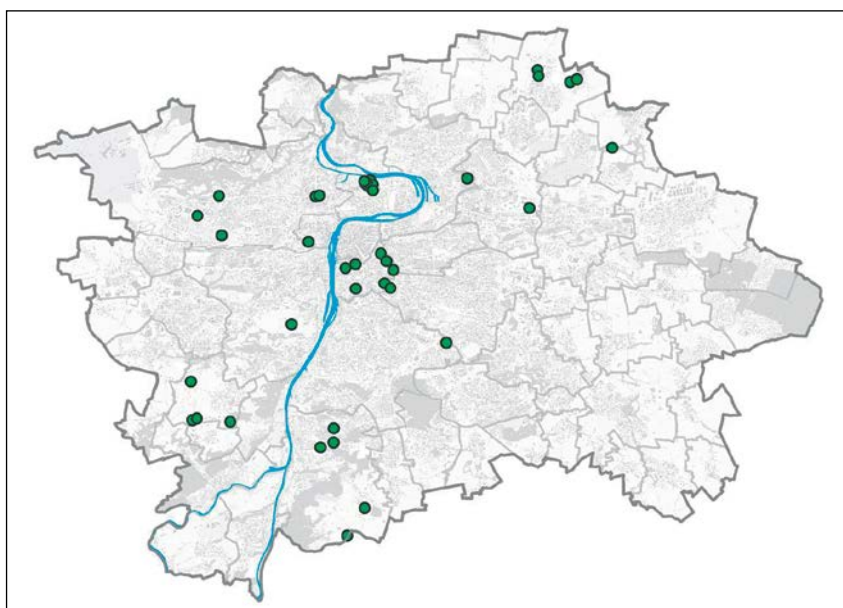
První krok plnění Klimatického plánu hl. m. Prahy do roku 2030 se odehrává v prostředí globální energetické kri-

ze způsobené primárně vysokou cenou zemního plynu. Původní motivaci klimatickou odpovědnost doplňuje též **ekonomická odůvodněnost**, vedená potřebou postupně odpoutat město ze závislosti na fosilních palivech, a **energetická bezpečnost**, motivovaná zejména potřebou rychlého ukončení závislosti na ruském zemním plynu.

Ještě před rokem bylo součástí Klimatického plánu významně do roku 2030 snížit dodávky tepla z uhlénoho zdroje v Mělníku a nahradit je snižováním energetické náročnosti staveb, vyššími dodávkami tepla z energetického využívání odpadů a využitím tepla získávaného za pomoci velkých i malých tepelných čerpadel pomocí nahrazení novým, vysokoúčinným kombinovaným zdrojem na zemní plyn, nyní, v nově předkládané aktualizované verzi klimaplánu, je na-

vrhováno využít veškerých dostupných příležitostí, jak význam zemního plynu do roku 2030 podstatně omezit a nastartovat strukturální změny.

Novým cílem Klimatického plánu je vybudovat na území Prahy takové nízkouhlíkové zdroje tepla a rozšířit soustavy zásobování teplem, aby jimi bylo možné postupně do roku 2030 nahradit podstatnou část plynových kotlů novými nízkoe emisními zdroji tepla. Kromě existence unikátně vydatného zdroje nízkopotenciálního tepla ve formě odpadních vod z ústřední čistírny odpadních vod, jehož možné využívání je již předmětem projektové studie, se jeví jako nadějně začít využívat i další významné zdroje odpadního tepla, které se ve městě ve formě datových center a jiných provozů s trvalým chlazením vyskytují. Lze také využít teplotní gra-

Přehled projektů realizovaných v rámci Implementačního plánu strategie adaptace hl. m. Prahy na roky 2020–2024

dient řeky Vltavy, jenž je díky existenci vltavské kaskády i v zimě technicky tepelnými čerpadly v překvapivě velké míře využitelný. Technologické možnosti přesahují nyní naše dosavadní zkušenosti a možná i představivost.

Klimatický plán hlavního města staví na čtyřech zásadních pilířích: kromě již zmiňované mitigace, neboli snahy o snížení produkce energie z uhlíkových a plynových zdrojů zároveň s dramatickým snížením samotné spotřeby energie, se věnuje **udržitelné dopravě** (rozvoji bezemisní dopravy, výstavbě nové linky metra a nových tramvajových tratí, nákupu a zavedení provozu elektrobuse a trolejbusů spolu s bezprecedentní podporou bezemisní – cyklistické a pěší dopravy), principům **cirkulární ekonomiky** (šetřením surovinami a energiemi, snižováním nákladů města a občanů na nakládání s odpadem a současně přiblížením Prahy ke splnění legislativních požadavků na třídění a recyklaci komunálních odpadů) a konečně snahám o **adaptaci města na změnu klimatu** s cílem vytvořit pro občany města pokud možno co nejpříjemnější prostředí v podmínkách probíhajících klimatických změn. Klimatické změně se nelze vyhnout; nicméně lze přijmout taková opatření, která negativní dopady této změny zmírňují a město klimatické změně přizpůsobí – tedy adaptují. Na základě meteorologických měření víme, že roste nejen průměrná teplota, ale i roční počet tropických dní (s teplotou nad 30 °C). Specifikem velkých měst je fenomén tzv. městského

tepelného ostrova. Neprodyšné rozpálené plochy v centru města udržují teplotu třeba i o 8 °C vyšší, než mají zelené plochy v okrajových částech. Dalším takovým negativním dopadem jsou například přívalové srážky, které v kombinaci s nevhodným vodním hospodařením způsobují v městském prostředí povodně. Opačným pólem stejného jevu je, že po příliš rychlém odtoku vody nastává ve městě sucho.

Adaptace města na změnu klimatu znamená hlavně **ochranu modrozelené infrastruktury** [1] a podporu projektů vedoucích k posílení přirozených funkcí přírody. Magistrát každoročně zakresluje do mapy města úspěšně dokončené projekty. Spolehlivými nástroji jsou například revitalizace sadů, vnitrobloků, výsadba stromů, stavba nových vodních nádrží a přírodních systémů protipovodňové ochrany nebo přeměny nepropustných povrchů na propustné. Na parkovištích není nutné mít vždy povrch z hladkého asfaltu, autům stejně dobře poslouží například zatravněvací dlaždice. Voda tak není zbytečně odvedena do kanalizace, ale chladí a zvlhčuje okolí.

Tento boj s negativními klimatickými jevy ze strany Magistrátu hl. m. Prahy probíhá pomocí tzv. **Implementačního plánu Strategie adaptace hl. m. Prahy na roky 2020 až 2024**. Jedná se o zásobník projektů, které jsou posbírány napříč městskými částmi a příspěvkovými organizacemi města, které mají ve své náplni péči o ve-

řejná prostranství. Na seznamu projektů se v současné době podílí skoro sto subjektů a celková investice se v současné době předpokládá ve výši kolem 4 miliard korun.

Principem tohoto „živého zásobníku projektů“ je, že jednou ročně proběhne analýza všech projektů, ve které se vyhodnotí, jak se na nich pokročilo a jaké jsou jejich přínosy. Každý rok se přidávají projekty nové a vyřadí se ty, které jsou již hotovy, nebo je nelze realizovat; jedná se o otevřené a experimentální prostředí. Odbor ochrany prostředí pražského magistrátu přispívá revitalizací vodních toků (Rokytky, Šárecký potok, Lítožnický rybník, Lipiny) a obnovou parků (Stromovka, Petřín) i ovocných sadů (Rádiovka, Hostivař). Praha 2 realizovala projekty v Riegrových sadech a „mlhoviště“ v parcích na Folimance, na Karlově náměstí a dalších. Praha 4 a Praha 6 v ulicích vysazuje zelené pásy a revitalizují parky (např. Třešňovka na Spořilově, předpolí Obory Hvězda). Praha 12 podporuje ekologické zemědělce na svém území a podpořila také vznik unikátního mokřadu v Cholupicích. V současné fázi je v zásobníku 375 projektů.

Mezi nově vybudované projekty patří [2] například **krajinný park v Lítožnici**. V lokalitě mezi Dubčí a Újezdem nad Lesy byl vybudován velký Lítožnický rybník s četnými ostrůvky, tůňkami a stanovišti pro chov ryb. Okolí rybníka je domovem pro mnoho živočišných druhů, takže zde návštěvníci běžně mohou vidět například ledňáčky. Místo je zdrojem značného rekreačního potenciálu pro obyvatele Prahy i pro návštěvníky bohaté sítě cyklostezek a je i plynulým přechodem do Středočeského kraje.

Podobný projekt byl realizován i v lokalitě zvané **V Ladech** na území Horních Počernic. Dominantou krajinného parku se staly dva nové rybníky na toku Svěpravického potoka. Tam, kde dříve byla jen nehostinná plocha v blízkosti dálnice, je dnes park, kde mohou Pražané se svými rodinami trávit volný čas. Momentálně probíhá zalesňování protihlukového valu oddělujícího park od rušné dálnice D8.

Ekologické zemědělství v Praze 12

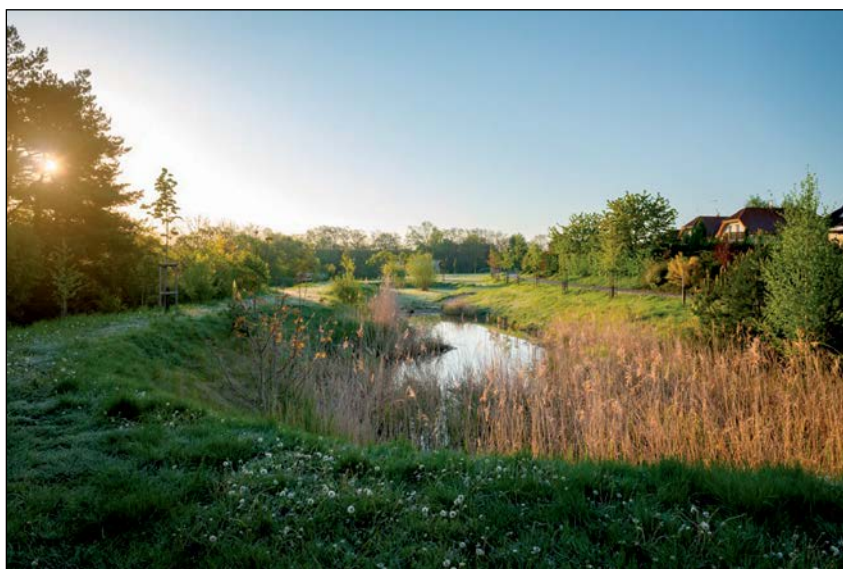

Krajinný park v Litoznici

Výsledkem revitalizace **rybníku Te-rezka v Liboci** je modrozelený park, který plní řadu ekologických funkcí – pomáhá zadržovat vodu v krajině i srážet teploty v okolí. Zdejší rybník slouží díky čisté vodě jako neoficiální koupaliště, kam se chodí osvěžit desítky Pražanů. Do budoucna by zde měla vzniknout komunitní zahrada. Původně nehostinné místo se díky adaptační politice hl. m. Prahy stalo vyhledávanou rekreační lokalitou.

Zemědělský projekt Plužiny na šesti hektarech půdy spočívá ve výsadbě nových ovocných stromořadí, která rozdělují původně jednolitou zemědělskou plochu, a vytvoření mozaiky pestré krajiny, která láká k procházkám. Hlavním posláním areálu je ale poskytovat zázemí pro rozvoj ekologického zemědělství na území hl. m. Prahy. Podlouhlá políčka jsou osázena různými druhy plodin, které po sklizni putují do městských škol, dětských domovů i domovů pro seniory.

Revitalizací projde v následujícím roce i **park na žižkovském Vítkově**. Návštěvníci se mohou těšit na řadu nových vodních prvků, oddychovou zónu, která nahradí dosavadní parkoviště, ale i nová stromořadí. Oprava čeká i lavičky, odpadkové koše a další položky z městského mobiliáře. Zásadní ambiciózní změnou ale bude výměna stávajících povrchů za propustné, podporující hospodaření s dešťovou vodou v lokalitě.

Litovicko-Šárecký potok

Park na žižkovském Vítkově (vizualizace)

V **Letenských sadech** bude v podzimních měsících 2022 dobudována vodní nádrž, hluboká zhruba dva metry, a bude do ní přiváděna voda tzv. Rudolfovou štolou, která byla vybudována už v 16. století. Dole u Vltavy pak bude umístěno čerpadlo a voda tak bude moci být využita i na závlahy městské zeleně a trávníků, podobně jako v Královské oboře Stromovka.

Potřebného oživení se dostane i **Lobkovickým zahradám na Malé Straně**. Ty by měly projít rozsáhlou revitalizací, jejímž hlavním cílem je ozvláštnit toto unikátní místo novými vodními plochami. K tomu mají posloužit četné podzemní štoly, ze kterých má být voda vyvedena na povrch. Kromě sa-

T
É
M
A

Rybník v Letenských sadech (vizualizace)

motných Lobkovických zahrad z toho bude těžit i nedaleký park na Petříně. I pro ten totiž budou Lobkovické zahrady sloužit jako závlahový rezervoár.

Vedení hlavního města již od roku 2019 vypovídá a nově uzavírá všechny pachtovní smlouvy na zemědělské půdě v majetku města a od nově etablova-

ných zemědělců vyžaduje, aby na městských pozemcích hospodařili v souladu s nově přijatými **principy ekologického hospodaření** – používali méně chemických hnojiv, respektovali velikost pozemků, členili jejich plochy na menší úseky kvůli erozi a vysazovali rozumné místní odrůdy plodin.

Dalším prostorem pro adaptaci, téměř nekonečným, je potom hospodaření se srážkovou vodou v budovách i veřejném prostoru, péče o stromy a stromořadí, stávající i nově vysazované, využití chytrých technologií i možnosti každého z nás snižovat svoji energetickou spotřebu (změna jídelníčku, cestovních, pracovních a životních návyků). Adaptovat neznamená omezit ruch města, ba skoro přesně naopak – žít s tímto městem v těsnějším, ale rozumněji nastaveném systému.

Použité zdroje:

- [1] JAROŠEVSKÝ, F. a kol. Modro-zelená budoucnost začíná i ve vnitroblocích, říká odbornice z magistrátu. In: *metro.cz*, 2. 2. 2022 [cit. 15. 6. 2022].
- [2] SENFT, M. a HEROUT, V. Praha na klimatickou změnu reaguje stavbou nových vodních ploch. In: *vsudybyl.cz*, 4. 5. 2022, převzato z tiskového servisu www.prague.eu [cit. 15. 6. 2022].

Grafický doprovod: archiv MHMP

Mgr. Tereza Líbová
Oddělení environmentálních projektů
Odbor ochrany prostředí
Magistrát hlavního města Prahy

ENGLISH ABSTRACT

Prague's green and blue future in the context of the Climate Plan until 2030, by Tereza Líbová

Combating climate change is like two faces of the same coin: we actively strive to forestall ongoing climate change and reduce the level of greenhouse gases while aiming to cope with irreversible damage that has already been caused and adapt ourselves to it. This article deals mainly with the Prague Climate Plan until 2030 in the context of climate change adaptation.